

JOUNI A. VEST

Kuihtuneet
kultaiset
kuolpunat

Kuihtuneet kultaiset kuolpunat

© 2021 Jouni A Vest

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-5738-3

Kuihtuneet kultaiset kuolpunat

1.

Anna-mummo oli lopuillaan. Elämä oli uuvuttanut hänet. Kaikki ei ollut mennyt hänellä siten, kuten olisi pitänyt.

Kun pappi vihki Annan ja Petterin sodan päätyttyä, niin hän oli todennut, että avioliitosta tulisi onnellinen. Kaikki näytti viittaavan siihen. Heillä oli ollut onni varttua uskovaisessa kodissa. Annan vanhemmilla oli tapana pitää seuroja ja Petterin isä oli maallikkosaarnaaja. Jokapäiväisen toimeentulon suhteenkin heidän elämänsä oli kohdallaan: Annan isä oli kauppias ja Petteri oli vakavaraisen talon ainokainen.

Ja kun he 40-luvun viimeisinä vuosina rakennuttivat itselleen kotitalon, siitä oli tullut korskein tällä perällä. Se näkyi jo kauas niemenokassa, tuli sitten ala- tai ylävirralta päin. Veneellä sauvoen kuljoilla oli tapana pistäytyä siinä kahvilla ja puutuneita jäseniään vetristelemässä, ja talvella taas oli muita kulkijoita. Vakavarainen talo veti puoleensa.

Mutta noin oli joskus 50-luvulla. Kaikki oli noista päivistä täysin muuttunut. Jokea pitkin ei enää kuljettu sauvoen eikä kenenkään tarvinnut pysähtyä taloon levähtämään. Joelta päin kantautui tosin välillä moottoriveneiden ääniä, mutta ne menivät aina ohi. Viimeisistä seuroista oli vierähtänyt jo vuosikymmeniä ja Petterikin oli ollut jo kauan kirkkomaassa. Kaikki oli nyt kovin kuollutta Annan elämässä. Sairaanhoitaja sekä kunnan puolesta järjestetty siivooja olivat ainoita henkilöitä, jotka kävivät säännöllisesti talossa, sairaanhoitaja kerran kuukaudessa ja siivooja viikoittain – ja lisäksi vielä naapuritalon vävy joutessaan ja Anna-mummon entinen kotiapulainen vointiensa mukaisesti.

Aurinko paistoi suoraan tupaan. Kesä oli kukkeimmillaan. Talon hyväksi ei ollut tehty aikoihin mitään. Kaikkialla oli havaittavissa rappion tuntua: vesihanat valuivat, olohuoneen seinän tapetit olivat halkeilleet. Vanhus kurkki ikkunasta ulos syvissä mietteissä. Laahusti

sitten ulkoportaille ja seisahti katsomaan. Näki puutarhan ravistuneen aidan ja rikkaruohojen alle peittyneen entisen perunapellon merkkinä siitä, että talossa oli joskus asuttu.

Annan ja Petterin elämä oli alkanut nopeasti taantua edellisen polven poistuttua. Anna-mummo huokaisi, kun ajatteli asiaa. Tuijotti hetken naapuritaloon päin. Ja sitten taas hiljalleen sisään, ensin tupaan ja sitten olohuoneeseen. Hän muisti avioliiton alkuajat, kaikki oli silloin ainakin ulospäin kunnossa. Avioparilla oli komea kotitalo. Ihmisillä oli tapana sanoa, että Herran siunaus oli sen yllä, edellisten sukupolvien rukoukset oli kuultu ja kaikenlainen hyvinvointi oli oleva ikuisesti talon väen osana.

Vanhus laahusti hakemassa tuvasta rätin pyyhkiäkseen pölyt Petteriä esittävästä valokuvasuurenoksesta. Se oli hyvin onnistunut kuva. Petteri oli ollut komea mies, jolle oli annettu paljon elämän eväitä, mutta valitettavasti hän ei ollut pystynyt niitä hyödyntämään. No mutta ei kai Petteri sentään ollut kaikkein huonoin! ajatteli Anna-mummo, hän ei vain ollut sellainen henkilö kuten olisi pitänyt olla perintöomaisuuden haltija. Vanhus niiskautti ajatellessaan miesvainajaansa. Näin on, eivät kaikki ole samanlaisia! Jotkut voivat aloittaa tyhjästä ja toiset joutuvat puille paljaille valmiilta pohjalta! Hän rupesi katselemaan muita valokuvia. Hänellä oli pari poikaa ja muutama tytär. Niinpä olohuoneen seinällä oli melkoisesti kuvia – oli hänen lastensa hääkuvia, lastenlasten kastajais- ja rippikuvia. Hän oli ripustellut niitä seinään vanhuuden päivien iloksi ja muistoksi tulevia aikoja varten.

Kuvat eivät vastanneet nykytilannetta. Aika oli muokannut kaiken uudelleen. Erityisen kovalla kädellä se tuntui menetelleen hänen kanssaan. Sitä vanhus ei voinut hyväksyä. Lannistunut muori ryhtyy haeskelemaan syitä. Hän nurisee luojalleen siitä, että tämä oli antanut hänelle liian raskaan taakan kannettavaksi. Toisinaan rinnasta pulpahtaa huokaus. Suu liikkuu, kun sisimmästä purkautuvat tutut sanat hartaaksi rukouksesi. Ei Herra hylkää! hän ajattelee. Ja ketä Jumala koettelee, sitä Hän rakastaa! Ei uskovaisella ole mitään hätää!

Pienestä pitäen opitut asiat palauttavat hetkeksi elämänuskon. Kohta hän kuitenkin tajuaa rukoustensa tehottomuuden. Kukaan ei kuullut niitä. Ne eivät olleet tarkoitettuja tätä päivää varten. Nyt olisi tarvittu jotain tukevampaa tueksi.

Mutta Anna oli jo vanha ja väsynyt. Ajatukset eivät enää kulkeneet kuten aikaisemmin vaan jauhoivat niitä samoja – että ei Herra hylkää eikä mikään tapahdu ilman Hänen tahtoaan. Vanhus tajusi, että nyt olisi tarvittu jotain muutakin mihin tukeutua muttei huomannut sellaista. Anna oli viime vuosina taantunut ruumiillisesti ja varsinkin henkisesti. Hän ei nähnyt enää kauemmaksi. Mieleen ei tullut yhtään selvää ajatusta, joka oli opastanut hänet ulos nykytilastaan.

Tämä oli ikävä kertomus ihmisen elämästä. Hän oli vähitellen ajautunut ihan yhteiskunnan laitamille ja menettänyt kaiken yhteyden siihen, mitä hänen ympärillään tapahtui. Hän elämänsä oli nykyisin ulkopuolisten varassa. Naapuritalon vävy toi ostoksilla käydessään myös jotain vanhuksen laskuun ja pistäytyi toisinaan muutenkin talossa. Anna-mummo arvasi muiden säälittelevän häntä. Sellainen kävi kunialle, vaikka hän oli saanut jo pitkään harjoitella nöyryydentaitoa.

Anna-mummo asteli tilavassa huoneessa ja katseli, mitä hänelle oli jäänyt tästä elämästä. Huomasi että ei paljoakaan. Olivat vain nuo valokuvat, joiden katseleminen pikemminkin lannisti kuin kannusti, ja vanhat rapistuneet huonekalut, jotka huokuivat alennustilaa. Ja tietysti olivat vielä ne lapset, joiden piti olla uskovaisen ihmisen turvana silloin, kun askel oli lyhentynyt ja voimat ehtyneet – noin ainakin saarnamiehet olivat muinoin selittäneet.

Hän tunsu epäonnistuneensa. Epäilykset nakersivat elämänuskoa ja katkeruus kalvoi mieltä, kun hän muisti miten oli ollut joskus aikaisemmin. He olivat olleet varakasta väkeä. Kun jotkut joutuivat elämään usein puutetta nähden, niin sellainen oli tuntematon asia heidän perheessään – lukuun ottamatta tietysti niitä ensimmäisiä vuosia sodan päätyttyä. Silloin oli hieman hankalampaa heilläkin, mutta sitä oli aika helppo kestää, kun tiesi että monella muulla asiat olivat pal-

jon huonommin. He olivat kauppiassukua ja heillä oli puodin lisäksi karjaa talon tarpeisiin ja huomattava maaomaisuus. Niinpä he olivat hyvin toimeentulevia muihin verrattuina. Vanhus vihastui tajutessaan, miten oli ollut joskus aikaisemmin ja miten oli nyt. Hän ryhtyi haeskelemaan syitä onnettomuutensa. Missä oli mennyt väärin? Eikö hän ollut tarpeeksi yrittänyt? Rukoillut omasta puolestaan sekä lastensa puolesta. Hän tuhahti tajutessaan, kuinka epäoikeudenmukaisesti elämä oli leikitellyt hänen kanssaan. Miksi Herra ei ollut kuullut hänen rukouksiaan, miksei ollut palkinnut häntä hänen suuren uskonsa takia? Ja jo tässä elämässä! Olivatko edellisten sukupolvien rukoukset menneet hukkaan, ja kaikki hänen hyvät neuvonsa lapsilleen kylvetty pellonpientareille, kun olivat antaneet noin huonon sadon? Eikö hän tosiaankaan ollut ansainnut hieman enemmän elämältä?

Hänen kapinointinsa kohtaloaan vastaan kävi aina vähäisille voimavaroille. Näin tapahtui lähes päivittäin. Hän hautoi mielessään niitä samoja asioita, nurisi Luojalleen, vihastui ja sitten tunsu itsensä kovin uupuneeksi. Nytkin hän joutui istumaan pitkän tovin, ennen kuin jaksoi laahustaa makuuhuoneeseen sänkyynsä. Vihastus oli hiipunut, ja hänen suustaan pulpahti muutama harras sana hänen kömpiessään peiton alle.

Kylä oli pystytetty poltettujen talojen tilalle sodan päätyttyä. Ihmiset olivat joutuneet aloittamaan alusta. He olivat rakentaneet, raivanneet, kyntäneet ja kylväneet. Jotkut olivat joutuneet tosissaan yrittämään, toiset olivat päässeet helpommin uuteen elämään, kuten Annan vanhemmat. Vaikka heidän kotitalonsa oli poltettu, niin perheen rahaomaisuus oli säilynyt pankissa yli sotavuosien eikä heidän maaomaisuutensa ollut kajottu. Heidän kesäpaikkansa hieman alempana jokivarressa oli jäänyt polttamatta. Se oli hyvin hyödyllinen silloin alkuaikoina sodan päätyttyä. He oleilivat siinä sillä aikaa, kun heille rakennettiin uusi talo, josta tuli samalla asuinrakennus sekä kauppa-
puoti. Kesäpaikan olivat muinoin perustaneet heidän esivanhempansa kalaisaan jokisuuhun mainehikkaiden marjakankaiden viereen. Heidän jälkeläisensä olivat vaalineet sukupolvesta toiseen tukevasti teh-

tyjä hirsirakennuksia, niinpä kesäpaikka oli siirtynyt 1900-luvun alkupuolella hyväkuntoisena Annan vanhemmille.

Vanhus havahtui siihen, kun joku raotti makuuhuoneen ovea. Hän ei ollut kuulevinaan vaan makasi silmät kiinni. Hän oli ollut parhailaan näkemässä unta lapsuudestaan, siitä että miten oli muinoin tyttösenä mummolleen apuna: he siivosivat lampolan ja keritsivät karitsat. Kaukaiset muistot noista onnellisista hetkistä nousivat usein unessa mieleen loitontaen ikävän tositilanteen. Vaivalloisen elämänvaelluksensa loppupuolella hän eli yhä enemmän uniensa kautta. Hän oli raihnaisuudestaan huolimatta hyvin tarkkakorvainen. Pitkät yksinäiset vuodet autiossa talossa olivat terävöittäneet kuuloa. Hän oli tottunut kuuntelemaan, kuuntelemaan ja odottamaan, ensin edesmennyttä puolisoaan tämän häivytyä tuntemattomille matkoilleen ja sittemmin lastensa kotiinpaluuta nuoruuden retkiltään.

Hän arvasi tulijan naapuritalon vävyksi. Tämä oli taas käynyt ostoksilla ja tuonut hänelle jotain.

– Mitä jos pantaisiin nämä tavarat talteen! rykäisi mies. – Minulla olisi hieman kiire. Olisi taas se heinäntekoaika. Voisin vilkaista sinulle avuksi, että jääkaappiin menevät ne tavarat, jotka sinne kuuluvat, ne muut tavarat voit korjata itse talteen.

Mies oli jo pitkällä keski-ikässä. Hän oli joskus ilmaantunut tälle seudulle, tehnyt yhtä ja toista työtä, ihastunut naapuritalon vanhimpaan tyttäreeseen, mennyt naimisiin hänen kanssaan ja asettunut asumaan kylään. Hän oli kookas ja vaitonainen. Kukaan ei tiennyt mitään hänen edellisestä elämästään. Niinpä eräänlainen salaisuudenverho oli seurannut kaikkia hänen tekemisiään, mikä oli herättänyt uteliaisuutta kyläläisissä. He olisivat halunneet tietää hieman enemmän tuosta oudosta ihmisestä, edes jotain hänen nuoruudenkokemuksistaan tai synnyinseudustaan, mutta mies ei ollut vaivautunut tekemään lukua omasta elämästään ja oli aina pysynyt ulkopuolisena kylässä.

lähäs talonemäntä raotti silmiään. Mies tuijotti häneen päin ja vai-kutti niin kauhean kookkaalta siinä ovensuussa. Vanhus vääntäytyi

sängyn laidalle istumaan. Keräsi voimia ja kampeutui jaloilleen. Sit-
ten he ryhtyivät korjaamaan ruokatarvikkeita jääkaappiin. Mies se-
litti mitkä ruokatavarat kannatti ensiksi käyttää ja mitkä säilyisivät pi-
dempäänkin jääkaapissa. Vanhus nyökytteli päätään muttei sanonut
mitään, koska ei halunnut viivytellä miestä kiireellisenä heinänteko-
aikana. Kohta ruokatarvikkeet olivatkin jo jääkaapissa ja mies asteli
kohti ovea. Vanhus lähti laahustamaan hänen peräänsä kiittääkseen
avusta, mutta mies oli jo astunut autoonsa ja käynnistänyt moottorin.

Anna-mummo jäi portaille huokailemaan. Tuijotti hetken naapu-
ritaloon päin ja astui taas tupaan. Ryhtyi korjaamaan niitä muita ta-
varoita talteen: pani pullapitkon ruokakaappiin, kurkotti kahvipake-
tin hyllyn laidalle ja vei vessapaperin sinne mihin se kuului. Vilkaisi
vielä jääkaappiin ja muisteli miehen sanoja – että ensiksi piti syödä
ne ruokatavarat, jotka olivat siinä ihan etualalla, sillä ne vanhenisi-
vat nopeimmin, ne muut säilyisivät pidempäänkin jääkaapissa. Hän
tuhautti ajatellessaan asiaa. Eikö ollut nykytilassa yhdentekevää, mitä
söi ja milloin?

Ja sitten taas turvalliseen makuuhuoneeseen tutulle vuoteelleen. Hän
ajatteli miestä, johon oli vasta vanhemmiten tutustunut. Nuorempana
hän oli vierastanut häntä, kuten kaikki muutkin kyläläiset. Mutta
elämänsä ehtopuolella hän oli joutunut tottumaan naapuritalon vä-
vyyn. Mies pistäytyi toisinaan talossa tarkistamassa, että vanhuksen
asiat olivat kunnossa. Joskus hän taas tuli ruokakassin kanssa, pani
maidot, voipaketit, makkarapussit ja muut tavarat jääkaappiin ja neu-
voi, missä järjestyksessä ruokatavarat oli käytettävä. Ei puhunut kos-
kaan pidempään kuin oli tarpeen. Käyttäytyi aina samalla tavalla, hil-
jakseen ja rauhallisesti. Tuollainen tapa sopi vanhuksen väsyneeseen
mielentilaan paljon paremmin kuin se äänekäs tohina, jolla siivooja
tapasi tulla taloon.

Anna-mummo ajatteli milloin miestä, milloin siivoojaa. Auringon-
säteet hyväilivät ryppyisiä kasvoja. Hänen oli juuri nyt hyvä olla. Van-
hus tunsu, että hänen elämäntaipaleensa oli päättymäisillään, mikä

Romaanin tapahtumat sijoittuvat johonkin Taka-Lappiin sodan jälkeiseen aikakauteen. Kirjan päähenkilönä on pitkälle dementoitunut entinen kauppiasrouva Anna. Lukijat voivat tutustua hänen viimeisiin vaiheisiinsa kotitalossaan kesästä pitkän ja kuluttavan talven ylitse uuteen kesään muutaman tukihenkilön avustamana.

Keskeisinä teemoina tässä romaanissa ovat muistinmenetys, järjestetyn avioliiton ja lähihenkilön narsismin tuhoava vaikutus ihmiseen. Päähenkilön nuoruuden aikainen idealismi joutuu kohta tekemään tilaa tosi-elämään. Anna on kuuluisan kauppiassuvun ainoa jälkeläinen, ja hänen velvollisuutenaan on vastustelustaan huolimatta jatkaa kyläkauppiaana.

BoD

9 789528 057383

